

Hálózatok a tehetséggondozásban Magyarországon

Bencéné Fekete Andrea¹

Abstract   **Networks of Talent Support in Hungary.** In talented people there is intellectual capital; the future of humanity and the societies depends on the education of young people and the support of talents. In the past decades a unique system of talent support was established in Hungary which provides an opportunity for all talented individuals regardless of social status to deploy their talents. An inter- and intraregional network of talent support system has been created which may even cross the borders of our country. The aim of the talent support activity is not only the development of outstanding performance, but also to raise happy, confident individuals. And the keys to success are well-educated, enthusiastic pedagogues and a supportive family background.

Keywords   network • talent support • education • Hungary

Bevezetés

A társadalomban az együttműködési hálózatok, melyek az egyes tudományterületek képviselői között jönnek létre, egyre inkább tért hódítanak. A társadalomtudomány területén létrejött hálózatok a klaszterek, a határon túlnyúló együttműködések, önkormányzati kapcsolatrendszer, míg a tudomány területén a publikációk társszerzőinek kapcsolathálója.²

A társadalmi változások hatására a pedagógusok iránt támasztott elvárások is átalakultak, így a pedagógus szerepek is ennek megfelelően folyamatosan módosulnak. Amennyiben a pedagógusok megfelelő tudás birtokában vannak, és elegendő támogatást kapnak, akkor vezető szerephez juthatnak az oktatás átalakításában. A tanári hálózatokat jól megvizsgálva tulajdonképpen tanulási hálózatoknak tekinthetők, ahol a tagok megosztják egymással a tudást. Legfőbb törekvésük a tapasztalatsere, a tanítás, tanulás minőségének javítása. A hálózatok sokrétűek, lehetnek iskolai, iskolák közötti regionális, nemzeti és nemzetközi hálózatok.³

A tanári hálózatok jellemzői, hogy széles körben valósulnak meg a szoros együttműködés által, a pedagógusok legtöbbször az iskolai szervezeti felépítésből adódóan

---

¹ Kaposvári Egyetem Pedagógia Kar
Email: fekete.andrea@ke.hu

² Vida, Zsófia Viktória 2012. Együttműködési hálózatok és azok modellezése. in *Évkönyv 2012*. Győr: Széchenyi István Egyetem. 293-306.

³ Vuorikari, Riina 2012. *Tanári hálózatok: az oktatás jelene és jövője: szakmai kihívások és lehetőségek a pedagógusok előtt*. Brüsszel: European Schoolnet.

csapatokban dolgoznak, s így emelik a tanulási eredmények színvonalát, növelik a tanítás hatékonyságát. A tanári csoportok együttműködése magába foglalja az oktatás szervezését, koordinálását, a tananyagok, oktatási segédletek megosztását a hálózaton belül. Ahhoz, hogy a pedagógusok meg tudjanak felelni a hálózati szerepelvárásoknak, új készségekre kell szert tenniük, el kell sajátítaniuk a digitális, hálózatokra épülő világ elvárásainak. Új kulcsfontosságú készségekre kell szert tenniük, melyre a pedagógus továbbképzések nyújthatnak lehetőséget.⁴

A modern kihívásoknak csak azok a pedagógusok tudnak megfelelni, akik képesek lesznek a hálózat aktív tagjaként részt venni a rendszer működésében. Az egyre inkább bővülő online kommunikáció lehetővé teszi a hálózatok földrajzi tértől történő függetlenedését. Az azonos szakmai körhöz tartozó résztvevők folyamatos együttműködését, tapasztalatcseréjét biztosítja. Ily módon egyetlen pedagógus sem érzi magányosnak magát, kinyílik számukra a világ, nem szorulnak be saját intézményük falai közé. A hálózati rendszer előnye, hogy az interneten keresztül hatalmas mennyiségű oktatási segédanyag elérhető, melyek szabadon alkalmazhatók. Meg kell azonban tanulni annak a módját, hogy ezek a segédanyagok hogyan kontrollálhatók, és alkalmazhatók a tanítás, a tanulás folyamatában, illetve el kell sajátítani a hálózati együttműködés módját is.

A pedagógusképzésnek a leendő óvodapedagógusokat, tanítókat, tanárokat, gyógy-pedagógusokat arra kell felkészítenie, hogy a 21. század kihívásainak legyenek képesek megfelelni. A lisszaboni stratégia (Európa Tanács 2010) szerint meg kell teremteni a jól működő tudásháromszöget, amely az oktatás, a kutatás és az innováció egységéből áll. Ahhoz, hogy ennek megvalósítására képes legyen, egy stabil elméleti és gyakorlati háttértudásra van szüksége. A pedagógusjelölteknek nemcsak az intézmény falai között kellene gyakorlatot szereznüik, hanem meg kell ismerniük minél több tanulási környezetet, ahol megfigyelhetik, hogy jön létre külső helyszínen a formális és az informális tanulás, illetve hogyan tanulnak a gyerekek a közösségi hálózatokon keresztül.⁵

A tehetséggondozás területén hazánkban a világon egyedülálló rendszer épült ki az elmúlt évtizedekben, mely lehetőséget biztosít, társadalmi és szociális helyzetétől függetlenül minden kiemelkedő adottsággal rendelkező gyermek számára tehetségének kibontakoztatásához. Régiókon belül és kívül szövéődtek a tehetséggondozás hálói, amelyeknek köszönhetően a határon túli intézményekbe is átívelő tehetségsegítő rendszer alakult ki.

A tehetséggondozás története

A tehetséges emberekben szellemi tőke rejlik, az emberiség és a társadalom jövője a fiatalok nevelésétől, a tehetségek kibontakoztatásától függ. A tehetséggondozásra már az ókori Kínában, Görögországban, az oszmán török birodalomban is nagy figyelmet fordítottak, megpróbálták korán felismerni és a többiek közül kiemelni az egyes területeken különösen tehetségesnek bizonyuló gyermekeket. Központilag szervezett rendszer segítette a tehetségevelés folyamatát.⁶

A tehetséget régen tálentumnak nevezték, amely egy Közel-keleten használatos pénzérme volt. Átvitt jelentése a Bibliából, Máté evangéliumából, az Újtestamentumból

---

⁴ U.o.

⁵ U.o.

⁶ Harsányi, István 1988. *A tehetségvédelem kis kalauza*. Budapest: Pest Megyei Pedagógiai Intézet.

származik, ahol a tálumokról szóló párbeszéd olvasható. Egy ember a szolgálira bízta vagyonát, rátermettség alapján osztotta szét köztük a pénzt, eltérő összeget kaptak. Útjáról visszatérve elszámoltatta őket, megdicsérte azt, aki megduplázta vagyonát, s elmarasztalta azt, aki csak megőrizte.⁷A gazda bölcs előrelátással figyelte szolgálit, és felfedezte a bennük rejlő tehetséget, amelyet segített kibontakozni.⁸ A tehetségek fejlesztése hosszú múltra tekint vissza, de igazán a 20. század második felében teljesedett ki. Géza fejedelem és István királyunk már előhírnökként saját korukban felismerték, hogy „*csak tanult emberek tarthatják fent a nemzetet, illeszthetik be Európába*”.⁹ A középkorban az egyháznak volt a legnagyobb szerepe a tehetségek felfedezésében és további nevelésében. A tehetséggondozó mentori szerepet a szerzetesek töltötték be. Legnagyobb számban a középkorban az egyház, a szerzetesek, majd a modern kor elejétől a protestáns iskolákban foglalkoztak a kiemelkedő képességű fiatalokkal, ezekben az intézményekben külön feladatként határozták meg a felnövekvő ifjak tehetséggondozását.¹⁰ Az 1600-1700-as években a nagyhírű iskolák alaptevékenysége a tudomány ápolása, a tehetségek felkarolása, a legjobb tanárok foglalkoztatása és a végzetek külföldi egyetemekre történő eljuttatás volt. A 18-19. században az „iskolakollégiumok” játszottak kiemelkedő szerepet a tehetséges diákok nevelésében. A leghíresebb kollégiumok a tehetséggondozás alapkövét Debrecenben, Sárospatakon, Pápán, Nagyenyeden, Kolozsvárott, Marosvásárhelyen és Eperjesen helyezték le.¹¹

Magyarországon intézményes keretek közt a tehetséggondozó munka a 19. század végén és a 20. század elején indult el. A tehetségkutatással külföldön is csak a 19. században kezdtek el foglalkozni kutatók. A fogalom meghatározása és a fejlesztő lehetőségek felkutatása állt a tudományos értekezések fókuszában. A tehetség mai értelmezése az intelligenciakutatásokon és a kreativitásvizsgálatok eredményein alapulnak. A tehetség definíciójának számos meghatározása létezik, sok külföldi és hazai tudós modellje vált ismertté és egyúttal vitatottá. Az egyes meghatározások más- más nézetet foglalnak össze, mutatnak be, más lényegi dolgot emelnek ki, és más módon közelítik meg a témát. A meghatározások többségében közös vonás, hogy a kimagasló teljesítmény mellett a tehetséget meghatározó két tényezőként az öröklődést és a környezetet nevezik meg. Úgy vélik, hogy a kiemelkedő képesség öröklött léte önmagában nem elegendő, hanem kibontakozásához a személy környezetének támogatása is elengedhetetlen. A korábbiakban a tehetség fogalmát az intelligenciával, a későbbiekben a kreativitással azonosították, míg a 20. században már megjelent az árnyaltabb, komplexebb, több faktort is figyelembe vevő szemléletmód.

A tehetséggondozás magyar történetében talán az egyik legelső és ma is helytálló megfogalmazása a tehetségnek Szitnyai Elek budapesti főgimnáziumi tanártól származik. A szellemi tehetségek eredete (1905) című tanulmányában talentumnak nevezte a tehetséget. „*A talentum vagy tehetség annyit jelent, hogy valaki az emberi tevékenység egy bizonyos körében éles felfogása, útélete, szellemi alkotásai, tehát mintegy fokozó-*

⁷ Máté evangéliuma 25, 14-30.

⁸ Csikszentmihályi, Mihály 2010. *Tehetséges gyerekek*. Budapest: Nyitott Könyvműhely.

⁹ Sarka, Ferenc 2010. *A magyar tehetséggondozás történetének főbb állomásai*. [online] http://tehetsegprogram.hu/letolt/A_magyar_tehetseggondozas_tortenetenek_fobb_allomasai.pdf 1. o. 2010.12.10. (2013.11.10.)

¹⁰ Martinkó, József 2011. *Fejezetek a magyar tehetséggondozás történetéből*. http://w.kodolanyi.hu/nevelestortenet/?act=menu_tart&rovat_mod=archiv&eid=34&rid=1&id=220 (2011.06.02.)

¹¹ Sarka, 2010.

*dott lelki ereje által válik ki a társai közül...*¹² A kiemelkedő tehetség oly elmeműködés, mely bizonyos körben kedvvel és élesen tud megfigyelni; tiszta, világos ítéletű s így éles felfogású; gyorsan feltalálja a hasonlóságokat, s ezek révén jól következtet; termékeny a fantáziája; jó a memóriája – mindez azonban csak a saját körében, abban az irányban, amelyben diszpozíciókkal rendelkezik.

Harsányi¹³ szerint a tehetség velünk született, adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képesség, amely az emberi tevékenység egy bizonyos területén az átlagosnál messze túlhaladó teljesítményeket tud létrehozni.

Ebben az időszakban már több jelentős tehetségmentő és tehetséggondozó terv látott napvilágot, Szeghalmon, Hódmezővásárhelyen, Békéscsabán. Micheller Magdolna a század végén a tehetségek fejlesztését támogató ösztöndíjakat, valamint az önkormányzatokkal rendelkező kollégiumokat tartotta hasznosnak a középfokú oktatásban. A főiskolai és az egyetemi képzésben a tehetségek támogatásának eredményes módszere a hallgatók és az oktatók szakmai együttműködése, közös kutatómunkája. Elengedhetetlennek vélte az idegen nyelvek használható tudását, valamint a külföldi ösztöndíjakat, melyek lehetőséget biztosítanak az országok közti tudományos együttműködésre.¹⁴ Berényi¹⁵ szerint azonban nem elegendő kizárólagosan a pénzügyi feltételeket megteremteni a tudomány fejlődéséhez. A sikerek eléréséhez tehetséges fiatalokra is szükség van, akik „életüket a tudomány művelésére” szánják, és olyan kiváló érzékkel rendelkező mentorokra, akik fel tudják ismerni az ifjú tehetségekben rejlő képességeket, és hivatásuknak érzik, hogy útjukat egyengessék, haladásukat a kutatói pályán támogassák. A tudományos vezetőkre nagy felelősség hárul a fiatal kutatók tehetségének kibontakoztatásában, mivel nagyon fontos, hogy egy tudományos tehetség se vesszen el hazánkban és a határainkon túl.¹⁶

A tehetségálózatok hazánkban

Rowling szerint „*A veletek született értékes tehetség kárba vész, ha nem építünk rá, ha nem aknázzuk ki szakszerű oktatással!*”¹⁷ A tehetség megőrzése érdekében jött létre egy olyan tehetségsegítő hálózat hazánkban – és ehhez a határon túli szervezetek is csatlakoztak – amely szakszerű tevékenységgel támogatja a tehetségek kibontakozását, fejlesztését. Magyarországon a rendszerváltás óta kiemelt figyelmet fordítanak a szakemberek a tehetségek támogatására, e terület elméleti hátterének megteremtésére, valamint a gyakorlatban történő megvalósítására.

1989-ben alakult meg Szegeden a Magyar Tehetséggondozó Társaság Geffert Éva vezetésével, 84 tehetséggondozás iránt elkötelezett alapító taggal. Az első elnöktől 1992-ben Czeizel Endre orvos genetikus vette át a stafétát, majd 2001-ben az elnöki tisztelet Báthory Zoltán professzor kapta meg. A tehetségsegítő szervezet első jelentős

¹² Gyarmathy, Éva 1998. *Tehetség és a tanulási zavarokkal küzdő kiemelkedő képességű gyerekek.* http://www.magyarpedagogia.hu/document/Gyarmathy_MP982.pdf (2014.09.23) 137.o.

¹³ Harsányi, 1988.

¹⁴ Micheller, Magdolna 2006. *Metszetek a 20. századi magyar tehetséggondozás történetéből.* Budapest: TSF Gazdasági Főiskolai Kar.

¹⁵ Berényi, Dénes 2005. *Tehetséggondozás a tudományban.* Budapest: MTA.

¹⁶ Bencéné Fekete, Andrea 2011. A tudományos kutatásra nevelés a felsőoktatásban. in Szele Bálint (szerk.): *Tehetséggondozási Workshopok a Kodolányi János Főiskolán 3.* Székesfehérvár: KJF. 11-19.p.

¹⁷ Rowling, J.K. 2003. *Harry Potter és a Főnix Rendje.* Budapest: Animus. 189.o.

nemzetközi rendezvénye a Miskolci Egyetemen tartott konferencia volt, ahol 30 európai ország mutatta be tehetséggondozó rendszerét. A Tehetség Világtanács elnökeként részt vett a programsorozaton az amerikai Renzulli, és az Európai Tehetségtanács elnökeként a holland Mönks professzor. A Magyar Tehetséggondozó Társaság jelenlegi szakmai irányítója Balogh László professzor, aki a legkiválóbb tehetségsegítő szakemberekkel dolgozik a magyar tehetséggondozás felvirágoztatásáért.¹⁸

1996-tól kezdte meg munkáját Csermely Péter professzor irányításával a Kutató Diákok Országos Szövetsége, melynek célja, hogy a tudomány iránt érdeklődő, elhivatott középiskolásoknak lehetőséget biztosítson a kutatómunka elkezdéséhez. Ma már az ország összes jelentős kutatóműhelye csatlakozott a hálózathoz, mintegy 800 mentor – akik közül több mint százan a MTA tagjai – vesz részt az ifjú kutatók nevelésében. A Szövetség legkiemelkedőbb fóruma az évenként megrendezett Országos Konferencia, ahol a regionális versenyek legjobbjai tarthatják meg előadásait. A lassan 20 éve folyó középiskolai tehetséggondozó munka eredményét az is igazolja, hogy ma már az EU öt tagállamában is alkalmazzák ezt a rendszert.¹⁹

2000-ben indult el az Arany János Tehetséggondozó Program, melynek keretében a halmozottan hátrányos, kedvezőtlen szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek tehetséggondozása folyik bentlakásos, kollégiumi rendszerben.

2006 novemberében a Magyar Tudomány adott hírt a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács megalakulásáról, melyet a magyarországi és a határon túli civil szervezetek hoztak létre.²⁰ A Tanács a magyarországi és a határon túli civil szervezetek tehetséggondozó tevékenységét koordinálja, támogatja. Kiemelt célja a tehetségek felismerésének, kiválasztásának támogatása, kiemelkedő mentori tevékenységet végző tehetséggondozók elismerése. Nagy hangsúlyt fektetnek a tehetséges fiatalok kapcsolathálózatának kiépítésére, önszerveződésük és társadalmi felelősségvállalásuk támogatására. A tanácsot nem személyek alkotják, hanem szervezetek a tagjai.²¹

Debrecenben 2008 szeptemberében rendezték meg a Tehetségpontok I. Országos Konferenciáját, ahol a Tehetségpontok megalakulásának és működésének alapelveit határozták meg.²² Ezt követően számos Tehetségpont alakult az országban és a határon túl. 2011-ben a Tehetségsegítő Tanácsok első konferenciáján Kormos Dénes összegezte a Tanácsok működésének kezdeti tapasztalatait, úgy vélte, „*hogy feltárják és megerősítik helyi-szakmai kapcsolatrendszerüket és képesek a szektorok, intézménytípusok és tehetségterületek közötti rivalizálás helyett partneri kapcsolatokat kiépíteni.*” Célul tűzte ki helyi erőforrás térképek elkészítését, mely megkönnyíti a pályázati összegek odaítélését. Fontosnak tartotta a Tanácsok befogadó szemléletét, valamint azt, hogy a formális együttműködés helyett élő, aktív támogatórendszer alakuljon ki.²³ A tehet-

¹⁸ Magyar Tehetséggondozó Társaság (MTT) (évszám nélkül): <http://www.mateh.hu/index.php/rolunk> (2015.01.10)

¹⁹ <http://www.complex.hu/kzldat/t1200124.htm/t1200124.htm> (2013.09.10)

Kutató Diákok Országos Szövetsége (KDOSZ évszám nélkül)

²⁰ Csermely, Péter 2006. A jövő tudósai. in *Magyar Tudomány* 2006. 11. 1405. <http://www.matud.iif.hu/06nov/16.html> (2013.10.25.)

²¹ Nemzeti Tehetségsegítő Tanács (NTT)(évszám nélkül): <http://tehetsegpont.hu/nemzeti-tehetsegsegito-tanacsrol> (2015.02.15)

²² Balogh, László 2007. *Elméleti kiindulási pontok tehetséggondozó programokhoz.* www.tehetsegpont.hu/dokumentumok/tehetsegfogalomBL.doc (2014.12.15)

²³ Kormos Dénes 2011. *Társadalmi összefogás a tehetségekért.* <http://geniuszportal.hu/content/tarsadalmi-osszefogas-tehetsegekert> (2013.09.10.)

ségpontok feladata a tehetségek felfedezése, tanácsadás és pályaeorientáció, a fiatalok életútjának egyengetése.

A Tehetséghidak Program elindításáról 2012-ben született döntés, mely kezdeményezés keretében számos rendezvénysorozat foglalkozott a tehetségek segítésével, valamint pályázati lehetőséget biztosítottak a tehetségek fejlesztéséhez. A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (MATEHETSZ) állandó szervezeti formát nyújt a tehetséggondozó szervezeteknek, segíti a folyamatos párbeszédet a kormánnyal, közvetíti a tehetséggondozásban résztvevők tapasztalatait, igényeit.

A felsőoktatásban a tudományos és művészeti diákköri tevékenység, a tehetséggondozás már több mint 60 éves múltra tekint vissza. A hallgatói-oktatói tudományos, művészeti műhelymunka az önképzés, az elitképzés és a tudósképzés színtere, a tehetséggondozás egyik leghatékonyabb formája Magyarországon. Szakmai, emberi kapcsolat alakul ki tanár és diák között, a tudományos kutatómunka során fejlődik szellemi, szakmai tevékenységük, és emellett megtanulják a másik kutató szakmai tevékenységének megismerését, elfogadását, a szellemi kultúra iránti tiszteletet.²⁴ Hazánkban példaértékű tehetségsegítő hálózat fejlődött ki, melynek fontos építőkövei a Tehetségpontok és a Tehetségsegítő Tanácsok. A Tehetségsegítő Tanács olyan helyi vagy regionális szinten létrejött szerveződés, amely szakmai és társadalmi összefoglalással segíti a tehetségek felismerését, fejlesztését.

Tehetséggondozó hálózat Somogy megyében

2009-ben létrejött jött Nemzeti Tehetségalaphoz, az azt követően elindult a Nemzeti Tehetségprogramhoz kapcsolódóan alakult ki a tehetséggondozó hálózat Somogyban. A somogyi példa, az országban elsőként kialakított mentori hálózat, mely a közoktatás minden szintjén, iskolarendszerű és intézményen kívüli keretek közt is lehetőséget biztosít a tehetségek fejlesztésére. Esélyegyenlőséget nyújt, oly módon, hogy a család anyagi helyzetétől függetlenül mindenki fejlődhessen azon a területen, ahol valamely tekintetben kiemelkedő adottságokkal rendelkezik.

A folyamat részeként 2011-ben 18 alapító tag közös elhatározásából alakult meg a Kaposvár-Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanács. Az alapító tagokat a sokszínűség jellemzi, mivel közöttük találhatók oktatási intézmények, önkormányzatok, civil szervezetek, gazdasági társulások, vállalkozások és magánszemélyek. A tagokat összekötő tevékenység a tehetséggondozás, mely során közös cél a kiemelkedő tehetségek felkutatása, fejlesztése, szakmai támogatása, valamint a gazdasági feltételek megteremtése a tehetséggondozás folyamatához. A tevékenységét mindegyik fél önkéntesen folytatja, mert a közös hitvallás a tehetségigéreték felkutatása és támogatása. Az alakuló ülés után a Tanács meghatározta legfontosabb célkitűzéseit.

Kiemelkedő jelentőséget tulajdonít az esélyegyenlőség biztosításának, hogy minden gyermek, óvodás, iskolás és egyetemista társadalmi, anyagi, szociális helyzetétől függetlenül lehetőséget kapjon arra, hogy a benne rejlő bármely kiemelkedő területen fejlődhessen. Olyan regionális tehetségsegítő programokat szerveznek, amelyekhez a hozzáférés lehetőségét fokozatosan növelik. A programok számának növelése mellett az aktív tehetségsegítőkkörének folyamatos bővítését és a szakértők felkutatását tűzték ki célul. A folyamatban az első lépés mindig a tehetséges fiatalok felkutatása, valamint

²⁴ Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDT) (évszám nélkül): www.otdt.hu (2015.02.15)

az eredmények tükrében tehetségterkép készítése, azt követően pedig a tehetséggondozó hálózat kiépítése. A Tanács tevékenységkörébe tartozik a tehetségsegítés az óvodás kortól kezdődően egészen a felnőtté válás küszöbéig.

Az eredményes program feltétele olyan tehetség-tanácsadás megteremtése, amely a diákok, a pedagógusok és a szülők számára is könnyen elérhető. A tanácsadás elsősorban azoknak a pedagógusoknak szól, akik nem erre a tevékenységre képzettek, de hitvallásból részt vesznek a gyermekek és ifjak segítő tevékenységében. Mivel a Tanács tagjai közt szerepelnek óvodapedagógusok, gyógypedagógusok, tanítók, tanárok, művészeti pedagógusok, egyetemi oktatók, ezért minden szinten lehetőség nyílik arra, hogy a tudományosan elismert, legújabb módszerek kerüljenek bevezetésre a tehetséggondozás minden területén.

A kételyek, félelmek eloszlatására, a tapasztalatcserére lehetőséget biztosítanak szakmai fórumokon mind a pedagógusok, mind a szülők számára. Nagyon fontos jövőbeni feladatnak tekintik a tehetségígérték nevelő családok segítségét, abban az esetben is, ha az iskolarendszer a különbségük miatt kitaszítja gyermeküket. Kiemelt figyelmet fordítanak a hatékony helyi és térségi tehetségsegítő programok szervezésére, a helyi és térségi hálózat bővítésére, valamint a tehetségbarát társadalmi környezet kialakítására, és az ehhez szükséges erőforrások megteremtésére.²⁵

Tehetséggondozás a felsőoktatásban

A felsőoktatásban végbemenő tehetséggondozás kissé eltér az általános tehetségfejlesztéstől, sajátos módszerek épültek be a gyakorlatba. Célja a tudományos kutatásra történő felkészítés, a szakma megújítása, valamint a módszertani lehetőségek gyarapítása, korszerűsítése. A program sikerét döntően befolyásolja, hogy a mentorálás mellett milyen feltételeket és önfejlesztő lehetőségeket biztosít az egyetem a hallgatók számára saját képességeik felismeréséhez, a tudományos és módszertani kreativitásuk kibontakoztatásához.

Ebben az életszakaszban sem bizonyul a tehetséggondozás könnyű, zökkenőmentes feladatnak, mivel a hallgatók és az oktatók között egyre kevesebb a személyes kapcsolat. Előfordulhat, hogy felsőoktatási tanulmányai során egy hallgató kizárólag az előadás alkalmával találkozik tanárával, és csak a vizsgán, egyetlen alkalommal a félév folyamán nyílik lehetőség a szakmai beszélgetésre. A Bolognai rendszer bevezetése megváltoztatta a felsőoktatási képzési struktúrát, amely hatást gyakorolt a tehetségek felfedezésére, majd későbbi fejlesztésükre is. Az új rendszer megnehezítette a hallgatói tudományos kutatások kibontakozását, mivel az első hároméves ciklusban kell, hogy sor kerüljön a témaválasztásra, a konzulens keresésére, a kutatás lefolytatására és a dokumentáció elkészítésére, valamint az országos megmérettetésen történő szereplésre. A mesterképzésben mindezt két év alatt várja el a rendszer, mely szinte lehetetlen feladatnak bizonyul abban az esetben, ha a tanulmányait a hallgató nem ott folytatja, ahol az alapidplomáját megszerezte.²⁶

²⁵ Bencéné Fekete, Andrea 2014. A Kaposvár-Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanács szerepe a tehetséggondozásban. in Nagyházi Bernadette, Vörös Klára (szerk.): *Innováció a neveléstudomány elméleti és gyakorlati műhelyeiben*. Tanulmánykötet. Kaposvár: KE. 12-19.

²⁶ Bencéné Fekete, Andrea 2011. A tudományos kutatásra nevelés a felsőoktatásban. in Szele Bálint (szerk.): *Tehetséggondozási Workshopok a Kodolányi János Főiskolán 3*. Székesfehérvár: KJF. 11-19.p.

A tehetségek fejlesztése több szinten folyik a felsőoktatásban. A tudományos kutatást végző hallgatók felkarolása elsősorban a Tudományos és Művészeti Diákköri tevékenység keretén belül történik, de kiváló lehetőséget biztosít erre a tevékenységre a szakkollégiumi rendszer is. A havonta megrendezésre kerülő tudományos estéken az ismeretbővítés mellett szélesedik a szakkollégisták tudományos látóköre, valamint segítséget kapnak a saját ötletcsírák kibontakoztatásához is.

A Csokonai Hallgatói Tehetséggondozó műhely tréningorozata hozzájárul az eredményes tehetséggondozáshoz. A foglalkozások keretében minden érdeklődő hallgatónak lehetősége nyílik a tananyagon túlmutató kutatómódszertani ismeretek megszerzésére, retorikai- és személyiségfejlesztő tréningen, valamint prezentációkészítési gyakorlatokon történő részvételre. Itt készülnek el az első absztraktok, előadások és publikációk. A tanszéki műhelyekben folyó kutatásoknak, módszertani csoportok kreatív újító tevékenységének aktív részesei a demonstrátorok, akik a legkiválóbb szakemberek segítségével nyernek bevezetést a legújabb kutatások világába.

A módszertani területen kiemelkedő hallgatók felkutatásában a gyakorló iskolai, óvodai szakvezetők segítik a módszertanos kollégákat, illetve a csoport előtti tanítások, foglalkozások alkalmával kerülnek kiválasztásra a legjobb pedagógiai érzékkel és kreativitással rendelkező hallgatók. Tehetséggondozásukban a szakmódszertani tanszéknek, illetve a gyakorló intézményeknek jut kiemelkedő szerep.

A mai iskolarendszerben tantárgyukhoz kötötten, órarendi keretek között folyik általában a tehetséggondozás, kivételt képeznek ez alól a sport és a művészetek, mivel ezeken a területeken iskolai kereteken kívül folyik főként a fejlesztő tevékenység. A „más” területen kiemelkedő teljesítményt nyújtó, a hivatását, szakmáját különleges módon végző fiatalokkal nem sok esetben foglalkoznak.

A kiemelkedő, jól motivált, kreatív pedagógusjelöltek felkutatása, azonosítása először a módszertani órákon, majd azt követően a gyakorlatokon megfigyeléssel történik. A tehetségfejlesztés a mentorok, elsősorban a szakvezetők segítségével folyik a gyakorló intézményekben. Hallgatóink indulnak az országos szervezésű tanítási versenyeken, mivel nagyon fontos, hogy találkozzanak a társintézményeink legkiválóbb szakembereivel, hallgatóival, hogy ezáltal is tapasztalatot és önbizalmat gyűjthessenek. Létrehoztuk karunk saját tanítói versenyét is, mivel az országos versenyekre nevezhető hallgatók száma korlátozott, ezért nem tudunk minden tehetséges hallgatónak lehetőséget biztosítani arra, hogy megmutathassa szakmai, gyakorlati tudásának kiváló oldalát.

A Roma Szakkollégium keretében folyik a roma/cigány tanulók tehetséggondozása, ahol kiemelten fontos szerepe van a szemléletformálásnak. Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a más értékszemlélettel érkező hallgatók törekvéseit támogassuk. A mentorok segítségével részt vehetnek a tudományos életpályára felkészítő programokon és a szakmai tapasztalatszerzést, előrehalást segítő kurzusokon.

A tanítási verseny az országos versenyek mintájára, hallgatói kezdeményezésre, oktatói segítséggel jött létre, a sikerét az bizonyítja, hogy egyre nagyobb a hallgatók és a szakvezetők lelkesedése, és ez a jelentkezők létszámának emelkedésében is megmutatkozik. A még több hallgatónak és szakterületnek kibontakozási lehetőséget biztosító rendezvényünk a szakmai tehetségnap, ahol lehetőség nyílik más szakterületek megismerésére is.

Összegzés

A magyar tehetséggondozó rendszer egyedülálló a világon, és évtizedek óta eredményesen működik. Egyedisége, hogy a fejlesztő tevékenység mindenkorosztályra kiterjed. A korai életszakaszban kezdődik már a felkutatással, majd ezt követi a sokrétű tehetséggondozó tevékenység az óvodában, iskolában és átível a felsőoktatáson keresztül a felnőttkorra is. A tehetség érték a nemzet számára, a tehetséggondozás mozgatórugója pedig az a sok, lelkes tehetséggondozó, aki hitétől vezérelve, önkéntesen, hivatásától függetlenül támogatja a tehetségeket, hogy a tehetségpalántákból szép virágok nyílhaszanak.

A tehetség életkor független, sajátossága a pozitív másság, a tehetségeknek gyakran más a viselkedésük, gondolkodásuk, szemléletmódjuk, érzelemviláguk.²⁷ Az embereknek meg kell tanulni élni velük, és segíteni őket, hogy aztán később a társadalom javát szolgálhassák.

A tehetségfejlesztő tevékenység célja nem csak a kiemelkedő teljesítmény továbbfejlesztése, hanem az is, hogy boldog, vidám fiatalokat neveljünk határon innen és túl, hogy aztán megtalálhassák helyüket a világban. A siker kulcsa pedig a jól képzett, pedagógus, a szakértő lelkes mentorok és a támogató családi háttér.

Felhasznált irodalom

- Bagdy, Emőke – Kövi, Zsuzsanna – Mirnics, Zsuzsanna 2014. *Fény és árnyék. A tehetségerők felszabadítása*. Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.
- Balogh, László 2007. *Elméleti kiindulási pontok tehetséggondozó programokhoz*. www.tehetsegpont.hu/dokumentumok/tehetsegfogalomBL.doc (2014.12.15)
- Balogh, László 2009. A Tehetségpontok első Országos Konferenciája Debrecenben, in *Magyar Tudomány* <http://www.matud.iif.hu/2009/09mar/14.htm> (2013.10.25.)
- Bencéné Fekete, Andrea 2011. A tudományos kutatásra nevelés a felsőoktatásban. in Szele Bálint (szerk.): *Tehetséggondozási Workshopok a Kodolányi János Főiskolán 3*. Székesfehérvár: KJF. 11-19.p.
- Bencéné Fekete, Andrea 2014. A Kaposvár-Somogy Megyei Tehetségsegítő Tanács szerepe a tehetséggondozásban. in Nagyházi Bernadette, Vörös Klára (szerk.): *Innováció a neveléstudomány elméleti és gyakorlati műhelyeiben*. Tanulmánykötet. Kaposvár: KE. 12-19.
- Berényi, Dénes 2005. *Tehetséggondozás a tudományban*. Budapest: MTA.
- Csermely, Péter 2006. A jövő tudósai. in *Magyar Tudomány* 2006. 11. 1405. <http://www.matud.iif.hu/06nov/16.html> (2013.10.25.)
- Csíksszentmihályi, Mihály 2010. *Tehetséges gyerekek*. Budapest: Nyitott Könyvműhely.
- Gyarmathy, Éva 1998. *Tehetség és a tanulási zavarokkal küzdő kiemelkedő képességű gyerekek*. http://www.magyarpedagogia.hu/document/Gyarmathy_MP982.pdf (2014.09.23)
- Gyarmathy, Éva 2007. *A tehetség*. Budapest: ELTE Kiadó.

²⁷ Bagdy, Emőke – Kövi, Zsuzsanna – Mirnics, Zsuzsanna 2014. *Fény és árnyék. A tehetségerők felszabadítása*. Budapest: Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége.

- Harsányi, István 1988. *A tehetségvédelem kis kalauza*. Budapest: Pest Megyei Pedagógiai Intézet.
- Istance, David – Kobayashi, Mariko 2012. *Az innováció hálózatai. Az iskolarendszer és az iskolamenedzsment új modelljei*. Budapest: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet.
- Kormos Dénes 2011. *Társadalmi összefogás a tehetségekért*. <http://geniuszportal.hu/content/tarsadalmi-osszefogas-tehetsegekert> (2013.09.10.)
- Köznevelési Törvény 2012. évi CXXIV. tv. 1.§. <http://www.complex.hu/kzldat/t1200124.htm/t1200124.htm> (2013.09.10.)
- Kutató Diákok Országos Szövetsége (KDOSZ évszám nélkül) <http://www.karolyigimnazium.hu/kutdiak.htm> (2015.01.10)
- Magyar Tehetséggondozó Társaság (MTT) (évszám nélkül): <http://www.mateh.hu/index.php/rolunk> (2015.01.10)
- Martinkó, József 2011. *Fejezetek a magyar tehetséggondozás történetéből*. http://w.kodolanyi.hu/nevelestortenet/?act=menu_tart&rovat_mod=archiv&e-id=34&rid=1&id=220 [2011.06.02.]
- Micheller, Magdolna 2006. *Metszetek a 20. századi magyar tehetséggondozás történetéből*. Budapest: TSF Gazdasági Főiskolai Kar.
- N. Kollár, Katalin,- Szabó, Éva 2004. *Pszichológia Pedagógusoknak*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Nemzeti Tehetségsegítő Tanács (NTT)(évszám nélkül) <http://tehetsegpont.hu/nemzeti-tehetsegsegito-tanacsrol> (2015.02.15)
- Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDT) (évszám nélkül): www.otdt.hu (2015.02.15)
- Rowling, J.K. 2003. *Harry Potter és a Főnix Rendje*. Budapest: Animus.
- Sarka, Ferenc 2010. *A magyar tehetséggondozás történetének főbb állomásai*. http://tehetsegprogram.hu/letolt/A_magyar_tehetseggondozas_tortenetenek_fobb_allomasai.pdf 1.o. 2010.12.10. (2013.11.10.)
- Vida, Zsófia Viktória 2012. Együttműködési hálózatok és azok modellezése. in *Évkönyv 2012*. Győr: Széchenyi István Egyetem. 293-306.
- Vuorikari, Riina 2012. *Tanári hálózatok: az oktatás jelene és jövője: szakmai kihívások és lehetőségek a pedagógusok előtt*. Brüsszel: European Schoolnet.